

Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Birinci Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Sistemine İlişkin Düşünceleri

Karabük University School of Health First Class of Nursing Students' Thoughts on the System of Distance Education

Işıl Işık ANDSOY,^{a,b}
Tuğba GÜNGÖR,^{a,b}
Talat BAYBURTLUOĞLU,^b
Suzan YAMAN^b

^aHemşirelik Bölümü,
^bKarabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu,
Karabük

Geliş Tarihi/Received: 17.05.2011
Kabul Tarihi/Accepted: 20.04.2012

*Bu çalışma, 6. Uluslararası Disiplinlerarası
Eğitim Kongresi (14-16 Nisan 2011,
Karabük-Safranbolu)'nde sözel bildiri olarak
sunulmuştur.*

Yazışma Adresi/Correspondence:
Işıl Işık ANDSOY
Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu,
Hemşirelik Bölümü, Karabük,
TÜRKİYE/TURKEY
isilandsoy@karabuk.edu.tr

ÖZET Amaç: Çalışmanın amacı, Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine ilişkin düşüncelerini saptamaktır. **Gereç ve Yöntemler:** Çalışma, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu ilk kez hemşirelik öğrencisi almıştır. Araştırmanın evrenini, Sağlık Yüksekokulunda öğrenimine devam eden toplam 50 öğrenci oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan 37 sorudan oluşan anket yolu ile yüz yüze görüşme yöntemiyle elde edilmiştir. Verilerin analizleri için SPSS 14.0 Windows paket program kullanılmıştır. Verilerin değerlendirmesinde, sayı-yüzelik hesaplamaları ve ki-kare testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin %74'ünün uzaktan eğitim hakkında bilgisinin olmadığı, %4'ünün uzaktan eğitim sistemine olumlu baktığı ve öğrencilerin tamamının daha önce herhangi bir uzaktan eğitim programına katılmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %82'si üniversiteye başlamadan önce bilgisayar kullanmaya başlamıştır. Öğrencilerin yaşadıkları kentlerin büyüklüklerinin üniversiteye başlamadan önce bilgisayar kullanmayı etkilemediği, cinsiyet ve bitirilen lise eğitimi ile uzaktan eğitime olan eğilim arasında bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Öğrenciler, uzaktan eğitim sistemine katılmak isteme nedenini yararlılık düşüncesi, kariyer ve eğitimde özgürlük; katılmak istememe nedeni olarak ise yüz yüze anlatılmayan derslerin yeterince anlaşılabilmesi, etkili olmaması, sınıf dışı ortamlarda dikkat dağınıklığının olması ve zaman kaybı olması olarak belirtmişlerdir. **Sonuç:** Çalışmada, hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin çoğunluğunun uzaktan eğitim sistemine yönelik yeterli bilgisinin olmadığı görülmüştür. Uygulamalı ve insan odaklı bir meslek olan hemşirelik eğitiminin uzaktan eğitim yoluyla yapılması meslek eğitimcileri açısından tartışmaya açık olabilir. Bu sonuçlar doğrultusunda dünyada hemşirelik eğitiminde sık kullanılan ve giderek yaygınlaşan uzaktan eğitim sistemine yönelik hemşirelik öğrencilerinin bilgilendirilmesi ve öğrencilerin doğru yönlendirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, uzaklık; öğrenciler, hemşirelik; eğitim, hemşirelik

ABSTRACT Objective: The purpose of this study is to determine the perception of Karabuk University first class students who study nursing on distance education program. **Material and Methods:** This survey was conducted at Karabuk University during 2010-2011 academic year as a descriptive study. The population of this study is total 50 students of School of Nursing. SPSS 14.0 for Windows package programme were used for statistical analysis of data. Number-percentage calculation, Chi-square test, were used in the data analysis. **Results:** It has been determined that 74% of the students did not have any information on distance learning, 4% has a positive approach to distance education and all of the students have not attended distance education programme before. Most of students (82%) had started using computer before starting university. It has been assessed that the size of the city lived did not have an effect on usage of internet before starting university, there was no correlation between gender difference or the high school graduated and the tendency towards distance education. The students have stated the reason for attending distance education as effectiveness, freedom in career and education and the reason for not attending as not comprehending the lessons properly when they are not given face to face, and the distraction outside the classroom and loss of time. **Conclusion:** In this study, majority of the first class nursing students do not have enough information about distance education system. People oriented profession of nursing education is may be debate about distance education. It can be suggested that the students must be acquainted with the distance education and they must be properly orientated.

Key Words: Education, distance; students, nursing; education, nursing

Uzaktan eğitim, geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerindeki sınırlılıklar nedeni ile sınıf içi etkinliklerin yürütülme olanağının bulunmadığı durumlarda, eğitim çalışmalarını planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arasında iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlandığı ve çeşitli ortamlar yoluyla belli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemidir. Diğer bir deyişle; farklı mekânlardaki öğrenci, öğretmen ve öğretim materyallerinin iletişim teknolojileri aracılığıyla bir araya getirildiği kurumsal bir eğitim faaliyetidir.¹⁻⁶ Çok geniş öğrenci kitlesine hizmet sunabilen ve geleneksel eğitimden yararlanmayan kişiler için vazgeçilmez bir eğitim sistemidir. Öğrenci merkezli ve ekonomiktir. Ülkemizin sosyal ve ekonomik yapısı göz önüne alındığında; özellikle kırsal kesimlerdeki öğrencilere eğitim olanağının götürülebilmesine olanak veren uzaktan eğitim, fırsat eşitliğini sağlayabilmek adına büyük önem arz etmektedir. Öğretim üyesi kadrosu yetersizliği nedeni ile açılmayan derslerin internet üzerinden verilmesi ve konusunda uzman öğretim üyelerinin bilgilerinden farklı üniversite öğrencilerinin yararlanabilmeleri açısından da önemlidir.⁷⁻⁹ Avrupa ülkeleri arasında en genç nüfusa sahip ve nüfus artış hızı yüksek olan ülkemiz genç nüfusunun her düzeyde iyi eğitilebilmesi, gelecek için büyük bir potansiyel olacaktır. En önemlisi uzaktan eğitim, ülkemizde yaşam boyu eğitim felsefesinin yayılmasına yardım edecektir.

Birçok ülkede uzaktan eğitim sistemi ile hemşirelik eğitimi gerçekleştirilmekte ve mezunlara diploma verilmektedir. Hemşirelik eğitiminde uzaktan eğitim sisteminin kullanılması çeşitli nedenlere bağlı olabilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde erişkin hemşirelik öğrencilerinin sayısı, geleneksel üniversite çağındaki hemşirelik öğrencilerinden fazladır. Öte yandan iş, aile ve diğer sorumlulukları nedeni ile, geleneksel sınıf eğitimi bu öğrenciler için uygun olamamaktadır.^{10,11} Erişkin öğrencilerin eğitiminde öğrencilerin kendi öğrenme özelliklerine ve ihtiyaçlarına saygılı, duyarlı bir öğrenme ortamına gereksinim bulunduğu bildirilmektedir. Erişkinlere sunulan uzaktan eğitim sisteminin alıcılara odaklı, etkili, aktif, kendi kendini yönetmeyi sağlayan, eğitim ek-

sikliğini gideren ve geliştiren bir sistem olması önerilmektedir.¹² Bu geleneksel olmayan öğrencilerde uygulanan uzaktan eğitimde, öğrencilerin aile ve iş sorumluluklarını yönetirken, yoğun hemşirelik bakım programı ile buluşması sağlanmalıdır.¹³ Glossop, hemşirelik öğrencilerinin okuldan ayrılma nedenleri ile ilgili yaptığı çalışmada, en sık bildirilen terk nedenleri arasında akademik zorluklar ve yanlış bir kariyer seçiminin yanı sıra, aile ve mali zorlukların aynı derecede önemli olduğunu saptamıştır.¹⁴

Diğer bir yandan, ABD'de hemşire sıkıntısı nedeni ile büyük sorunlar yaşandığı belirtilmektedir. Yapılan değerlendirmelerde ABD'de 2015 yılında %20, 2020 yılında ise %29 oranında bu sıkıntının artacağı bildirilmektedir.¹¹ "The American Association of Colleges of Nursing" (2000) raporuna göre uzaktan eğitim sistemi ile iş, aile ya da ekonomik sıkıntılar nedeni ile geleneksel kampüs erişimi olmaksızın, bu insanlara hemşirelik eğitimi sağlanarak ülkenin hemşirelik sıkıntısı en aza indirgenmeye çalışılmaktadır.¹⁵ Ülkemizde ise hemşirelik mesleğinde lisans tamamlamaya yönelik uzaktan eğitim sistemi uygulandığı bilinmektedir. Ancak, uygulamalı ve insan merkezli olan hemşirelik mesleğinin uzaktan eğitim yoluyla verilmesi hem eğitimciler hem de öğrenciler açısından birtakım sorun ve tartışmaları beraberinde getirebilir. Ülkemizde uzaktan eğitim sistemi ile hemşirelik eğitiminin verilmesine ilişkin yeterli sayıda çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışma, konunun öneminden yola çıkarak, Sağlık Yüksekokulu birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine ilişkin düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Çalışma, Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulunda 2010-2011 eğitim-öğretim yılında tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Karabük Üniversitesi 2007 yılında kurulan yeni üniversitelerdendir. Hemşirelik Bölümü mevcut olan Karabük Sağlık Yüksekokulu, 29 Mayıs 2007 tarihinde kurulan Karabük Üniversitesi'ne bağlanmıştır. Sağlık Yüksekokulu ilk kez, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında hemşirelik bölümüne 51 öğrenci almış ve bu

öğrencilerin biri kayıt dondurmuştur. Çalışmanın evrenini, eğitimine devam eden birinci sınıf hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından literatür bilgileri doğrultusunda hazırlanan ve 37 sorudan oluşan anket yöntemi ile yüz yüze görüşme yapılarak elde edilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce üniversite yönetiminin izin ve hemşirelik öğrencilerinden bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Verilerin analizleri için SPSS 14.0 Windows paket program kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, sayı-yüzdeler hesaplamaları ve ki-kare testi kullanılmıştır.

BULGULAR

ÖĞRENCİLERİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Öğrencilerin yaş ortalaması 18,66±1,12 yıl olup, yaşları 16-20 yıl aralığında değişmektedir. Öğrencilerin %52'si kadın, %48'i erkektir. Öğrencilerin %66'sının annesi, %76'sının babası ilkökul mezundur. Öğrencilerin %2'si annesinin, %80'i ise babasının çalıştığını belirtmiştir. Öğrencilerin gelir durumu incelendiğinde; %42'sinin gelir durumunun 750 TL'nin altında olduğu, %40'ının 750-1250 TL arasında, %18'inin ise 1250 TL'nin üstünde olduğu belirlenmiş olup, büyük kısmı gelirlerinin düşük olduğunu ifade etmiştir. Kız öğrencilerin %80,8'i, erkek öğrencilerin de %70,6'sı uzaktan eğitime katılabileceğini belirtmiştir. Cinsiyet ile uzaktan eğitime olan eğilim arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin %64'ü düz lise, %32'si Anadolu lisesi, %2'si teknik lise, %2'si ise sağlık meslek liselerinden mezun olmuştur. Öğrencilerin %50'si lise eğitimini büyük ilde, %34'ü ilçede ve %16'sı belde ve köyde tamamlamıştır.

BİLGİSAYAR VE İNTERNET KULLANIMI

Öğrencilerin %82'si üniversiteye başlamadan önce bilgisayar kullandığını belirtmiştir. Büyük kentlerde lise eğitimini tamamlayan öğrencilerin %90,5'i, küçük kentlerde yaşayan öğrencilerin ise %91,5'i üniversiteye başlamadan önce bilgisayar ile tanışmıştır. Öğrencilerin yaşadığı kentlerin büyüklüklerinin üniversiteye başlamadan önce bilgisayar kullanmayı etkilemediği görülmüştür

($p>0,05$). Üniversiteye başladıktan sonra bilgisayara ulaşma yolları irdelendiğinde; öğrencilerin %40'ının kendine ait bilgisayarının bulunduğu, %38'inin internet salonlarını kullandığı, %12'sinin üniversitede bulunan ortak bilgisayar kullanım alanlarından faydalandığı ve %10'unun arkadaşlarının bilgisayarını kullandığı görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin %20'si okul dışında bilgisayar kullanmadığını belirtmiştir. Öğrencilerden %18'i oyun oynamak, %54'ü derslerine çalışmak ve ödev yapmak, %6'sı da sohbet etmek amacıyla bilgisayar kullandığını belirtmiştir. Öğrencilerin internet kullanımına yönelik düşünceleri değerlendirildiğinde; %52'si dünyadaki gelişmelerden haberdar olmak, bilgi paylaşımı ve iletişim için gerekli olduğunu, %46'sı bilgi paylaşımı ve iletişim için gerekli, ancak sağlık üzerine olumsuz etkileri nedeniyle kullanımının sınırlı olması gerektiğini, %2'si de hem sağlık açısından hem de zaman israfı nedeni ile sınırlı kullanılmasını gerektiğini vurgulamıştır.

ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMİNE YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ VE UZAKTAN EĞİTİME KATILMAYI İSTEME/İSTEMEME NEDENLERİ

Öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin düşünce ve isteme/istememe nedenlerine yönelik bilgiler Tablo 1'de görülmektedir. Öğrencilerin %74'ünün uzaktan eğitim hakkında bilgisinin olmadığı, %4'ünün uzaktan eğitim sistemine olumlu baktığı ve öğrencilerin tamamının daha önce herhangi bir uzaktan eğitim programına katılmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %32'sinin uzaktan eğitim sistemini istediği, %68'inin ise bu sistemi istemediği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin %20'si ikinci bir bölüm okumak ve daha fazla bilgi almak için, %2'si hem özgür olmak hem de okumak için uzaktan eğitim programını istediklerini belirtmişlerdir. Bu etkenlere bakıldığında, uzaktan eğitime olan talebi etkileyen temel faktörlerin yararlılık düşüncesi, kariyer ve eğitimde özgürlük gibi nedenlere bağlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Katılmak istemeyen öğrencilerin %35'i ise yüz yüze anlatılmayan derslerin yeterince anlaşılamayacağını ve etkili bir öğretim olamayacağını belirtmişlerdir.

TABLO 1: Öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin düşüncelerinin dağılımı.

Uzaktan Eğitime İlişkin Düşünceler	n	%
Uzaktan eğitim hakkında bilgi sahibi misiniz?		
Evet	13	26,0
Hayır	37	74,0
Uzaktan eğitim hakkındaki görüşünüz nasıl?		
Olumlu	2	4,0
Kısmen olumlu	6	12,0
Olumsuz	8	16,0
Görüş yok	18	36,0
Fikrim yok	16	32,0
Daha önce herhangi bir uzaktan eğitim programına katıldınız mı?		
Evet	-	-
Hayır	50	100,0
Herhangi bir uzaktan eğitim programına katılmayı düşünüyor musunuz?		
Evet	16	32,0
Hayır	34	68,0
Evet ise nedeni*		
İkinci bir üniversite okumak ve daha fazla bilgi sahibi olmak için	10	20,0
Hem özgür olmak hem okumak için	1	2,0
Fikrim yok	5	10,0
Hayır ise nedeni*		
Okuduğum okuldan memnun olduğum için	6	13,0
Yüz yüze anlatılmayan derslerin yeterince anlaşılmayacağını ve etkili bir eğitim olmayacağını düşünüyorum	17	35,0
Sınıf dışı ortamlarda dikkat dağınıklığı olur	1	2,0
Zaman kaybı olduğunu düşünüyorum	1	2,0
Fikrim yok	9	20,0
Üniversitelerde uzaktan eğitim sistemi olmalı mı?		
Evet	22	44,0
Hayır	23	46,0
Fikrim yok	5	10,0
Evet ise nedeni*		
Zaman ve mekânla ilgili sorunu olanlar için ideal bir eğitim şekli olduğu için	12	24,0
Birden fazla üniversite okuma şansı sağladığı için	3	6,0
Teknolojiyi eğitimde de kullanabilmek için	1	2,0
Fikrim yok	11	22,0
Hayır ise nedeni*		
Dersler sınıf ortamında anlatılmadığı için kaliteli bir eğitim olmaz	15	30,0
Fikrim yok	13	26,0

*Bir öğrenci birden fazla cevap verdiği için n katlanmıştır.

ÖĞRENCİLERİN UZAKTAN EĞİTİM SİSTEMİNİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARINA YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ

Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin uzaktan eğitim sisteminin avantaj ve dezavantajlarına yönelik düşünceleri Tablo 2’de görülmektedir. Öğrencilerin %32’si zaman ve mekân değişikliği

sorunu olanlar için uygun olduğunu, %6’sı devamsızlık sorunu olmadığı için uygun olduğunu, %4’ü ek bir diploma getireceğinden iş bulma kolaylığı sağlayacağını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimin dezavantajlarına verilen yanıtlar incelendiğinde; öğrencilerin %34’ü dersler sınıf ortamında anlatıl-

TABLO 2: Öğrencilerin uzaktan eğitimin avantajı ve dezavantajına yönelik düşüncelerinin dağılımı.

Düşünceler	n	%
Sizce uzaktan eğitimin avantajları neler olabilir?		
Zaman ve mekân değişikliği sorunu olanlar için uygun olması	16	32,0
Devamsızlık sorunu olmaması	3	6,0
Farklı diplomalarla daha fazla iş olanağı sağlaması	2	4,0
Avantajı yok	8	16,0
Fikrim yok	21	42,0
Sizce uzaktan eğitimin dezavantajları neler olabilir?		
Dersler sınıf ortamında anlatılmadığı için yeterli bilgi öğrenilemez, performans düşük olur	17	34,0
Dikkatsizlik ve konsantrasyon sorunu olur	5	10,0
Dersi anlatan öğretim görevlileriyle birebir iletişim kurulamadığı için etkin olmaz	1	2,0
Örgün eğitim gibi sosyal bir ortam olmaz	1	2,0
Fikrim yok	26	52,0

madığı için yeterli bilgi öğrenilemeyeceğini ve performansın düşük olacağını, %10'u dikkatsizlik ve konsantrasyon sorunu olacağını, %2'si dersi anlatan öğretmen ile birebir iletişim kurulamadığı için etkin olamayacağını, %2'si örgün eğitim gibi sosyal bir ortamın sağlanamayacağını, %52'si ise fikirlerinin olmadığını belirtmişlerdir.

TARTIŞMA

Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine ilişkin düşüncelerini saptamak amacıyla yapılan çalışmada bulgular literatürler doğrultusunda tartışılmıştır. Çalışmada, yaşları 16-20 yıl arasında değişen öğrencilerin çoğunluğunun (%64) düz lise mezunu olduğu belirlenmiş olup, hemşirelik mesleğini tercih eden kadın ve erkek öğrenci oranı birbirine yakındır. Koç ve Fidanoğlu ve ark., yaptıkları çalışmalarda bizim çalışma bulgularımıza benzer sonuçlar elde etmişlerdir.^{16,17} Çalışmaya katılan öğrencilerin %82'si üniversiteye başlamadan önce bilgisayar kullandığını, çoğunluğu kendine ait bilgisayarının bulunduğunu, bir kısmı (%20) ise bilgisayar ve internete sahip olmadıkları için okul dışında da bilgisayar kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğu (%52), interneti dünyadaki gelişmelerden haberdar olmak, bilgi paylaşımı ve iletişim için kullandıklarını, %2'si ise internetin sağlığa verdiği zararlar ve zaman israfı nedeni ile sınırlı kullanılması gerektiğini vurgulamışlardır. Koç ve Fidanoğlu ve

ark.nın yaptıkları iki ayrı çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin bilgisayar sahibi olmaları, internet kullanım oranları, kullanım yerleri ve amaçları bakımından diğer araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.^{16,17} Hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğunun interneti bilgi geliştirmek amacı ile kullanmaları istenilen bir davranıştır. Diğer bir açıdan bakıldığında; günümüzde internet olanaklarından yararlanan birey sayısının fazla olmadığı, interneti, bir eğitim aracı olacak kadar kolay elde edip kullanabilecek bireylerin toplumun üst ve orta ekonomik düzeyinde yaşayanlar olduğu da belirtilmektedir.¹⁸ Dünyada internet üzerinden uzaktan eğitim sağlayan üniversitelerden yararlanma maliyetinin çok pahalı olduğu düşünülecek olursa, internetin, alt ekonomik düzeye sahip olan bireyler için fırsat eşitsizliği doğurduğu vurgulanmaktadır.¹⁸ Ülkemiz şartları ele alındığında, maddi durumu iyi olmayan öğrencilerin bilgisayar ve internet olanaklarının olmadığını da bilinmektedir. Öğrencilerin az da olsa bir kısmının, internet kullanımını sağlık açısından zararlı bulduğunu ifade etmesi, teknolojinin getirdiği avantajların yanında dezavantajlarını da bilme konusunda bilinçli olduklarını gösteren bir bulgu olup, bizim açımızdan sevindirici bir sonuçtur.

Çalışmada kız öğrencilerin %80,8'i ve erkek öğrencilerin %70,6'sı uzaktan eğitime katılabileceklerini belirtmişlerdir. Cinsiyet ile uzaktan eğitime olan eğilim arasında bir ilişki saptanmamıştır

($p>0,05$). Borstorff ve Lowe'un, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik algılarını inceledikleri araştırmada, uzaktan eğitim sisteminde kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla sorun yaşadıkları ortaya çıkmıştır.¹⁹ Öğrencilerin %74'ünün uzaktan eğitim hakkında bilgisinin olmadığı, %4'ünün uzaktan eğitim sistemine olumlu baktığı ve öğrencilerin tamamının daha önce herhangi bir uzaktan eğitim programına katılmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %32'sinin uzaktan eğitim sistemini istediği, %68'inin ise bu sistemi istemediği ortaya çıkmıştır. Aktay, internet yolu ile elde edilmiş bir diplomanın kendi başına iş pazarında diğerleri ile aynı kulvarda değerlendirilemeyeceğini bildirmiştir.¹⁸ Ülkemizde geçerliliğinin yüksek olması nedeni ile üniversiteye hazırlanan öğrencilerin geleneksel anlamda örgün eğitim almak istedikleri bilinmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin çoğunluğunun bu sistem hakkında bilgisinin olmaması beklenen bir sonuçtur.

Uzaktan eğitim programına katılmak isteyen öğrencilerin %20'si ikinci bir bölüm okumak ve daha fazla bilgi almak için, %2'si ise hem özgür olmak hem de okumak için istediklerini belirtmişlerdir. Sonuçlar değerlendirildiğinde, uzaktan eğitime olan talebi etkileyen temel faktörlerin yararlılık düşüncesi, kariyer ve eğitimde özgürlük gibi nedenlere bağlı olduğu ortaya çıkmaktadır. Katılmak istemeyen öğrencilerin %35'i yüz yüze anlatılmayan derslerin yeterince anlaşılamayacağını ve etkili bir öğretim olamayacağını belirtmişlerdir. Bu öğrenciler dışarıda bırakılarak sonuçlar tekrar gözlemlendiğinde, uzaktan eğitimi etkileyen etkenler zaman, yararlılık, devam problemi, pahalılık, erişim, rahatlık, merak ve kariyer olarak ortaya çıkmıştır. Borstorff ve Lowe, 30 yaş ve üzeri öğrencilerin, daha genç öğrencilere göre, öğreticiye soru sormada ve tartışmada daha fazla sorun yaşadıklarını, ayrıca 30 yaş altı öğrencilerin öğreticiden ziyade sınıftaki diğer öğrencilerle iletişime önem verdiklerini saptamıştır. Aynı araştırmada, uzaktan eğitim hizmetinden yararlanmada lisans öğrencilerinin, mezunlardan (master öğrencileri) daha fazla sorun yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar, uzaktan eğitimin araştırma, yorumlama, analiz etme gibi becerilerini geliştirmiş olan lisansüstü

eğitimi öğrencileri için, lisans öğrencilerinden daha uygun olduğunu söylemiştir.¹⁹ Uzaktan eğitimin bireysel sonuçları düşünüldüğünde, gelişmiş bir araç olarak toplumun birey için ortaya koyduğu olumsuz belirleyiciliğini azalttığı, bu yönüyle, bireylerin meslek sahibi olabilmek için elde etmeye çalıştıkları yüksek öğretimde bir alternatif olduğu da belirtilmektedir.¹⁹ Kendi ülkelerinde örgün eğitim için gereken sınav başarısını elde edemeyen bireyler, ekonomik olanakları elverdiğince, uzaktan eğitim yolu ile yurt dışındaki üniversitelerden veya yurt içindeki bazı programlardan yararlanabilen bir sistem olduğu ve ayrıca çalışmak zorunda olduğundan bir örgün eğitime devam edemeyecek olanlar için de uzaktan eğitimin önemli olduğu vurgulanmaktadır.²⁰ Ülkemizde de çalışan, evli, çocuk sahibi olan ya da örgün eğitim için zaman sorunu yaşayan ve aynı zamanda bir meslek sahibi olmak isteyen kişiler için uzaktan eğitim sistemi uygun olabilir.

Öğrenciler, uzaktan eğitim sisteminin, zaman ve mekân değişikliği sorunu olanlar için ve ek bir diploma verilmesi bakımından iş bulma kolaylığı sağladığı için tercih edilebileceğini belirtmişlerdir. Görüldüğü üzere, birçok avantajı bulunan uzaktan eğitim sisteminin birtakım dezavantajları da bulunmaktadır. Uzaktan eğitimin dezavantajlarına verilen yanıtlar incelendiğinde; öğrencilerin %34'ü dersler sınıf ortamında anlatılmadığı için yeterli bilgi öğrenilemeyeceğini ve performansın düşük olacağını vurgulamışlardır. Dikkatsizlik ve konsantrasyon sorunu, dersi anlatan öğretmen ile birbir iletişim kurulamaması, örgün eğitim gibi sosyal bir ortamın sağlanamaması verilen diğer yanıtlardandır. Literatürlerde uzaktan eğitimin dezavantajları olarak; öğrenme ortamlarında önemli görülen yüz yüze etkileşim ortam ve olanakların ortadan kalkması, öğrenme sürecinde karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözülememesi, anında yardım görememe ve sorunun giderilemesinden kaynaklanan davranışların gelişimi, kendi kendine çalışma alışkanlığı olmayan ve bu yeteneğini geliştirememiş bireyler için planlama zorluğu, çalışan bireylerin kendilerine ayıracakları vakitte ders çalışma zorunluluğu, laboratuvar, atölye gibi uygulama ağırlıklı konuların işlenme-

sindeki sınırlılıklar ve öğrenci sayısındaki fazlalık nedeni ile iletişimdeki sıkıntılar belirtilmektedir.^{8,21-24} Hemşire sıkıntısı yaşayan gelişmiş ve ileri teknolojiye sahip ABD gibi ülkelerde, uzaktan eğitim sistemi, hemşire açığını gidermek için alternatif çözüm yöntemi olarak kullanılsa da, ülkemizde uygulamalı ve insan merkezli olan hemşirelik mesleğinin bu yolla verilmesinin hem eğitimciler hem de öğrenciler açısından birtakım sorun ve tartışmaları beraberinde getirebileceğini düşünmekteyiz.

SONUÇ

Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin uzaktan eğitim sistemine ilişkin düşüncelerini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmanın sonuçlarına göre; okul dışında bilgisayar ve internet kullanmayan, ayrıca üniversiteye girmeden önce bilgisayarla tanışmayan öğrenciler bulunmaktadır. Öğrencilerin büyük ya da küçük kentlerde yaşamış olmaları bilgisayarla tanışmalarını etkilememektedir. Uzaktan eğitim sisteminin başlıca avantajlarının zaman ve mekân değişikliği sorunu olanlar için uygun olması, devamsızlık sorunu olmadığı için uygun olması, ek

bir diploma getirmesi ve kariyer kolaylığı olarak görülürken; uzaktan eğitime katılmak istemeyen öğrencilerin uzaktan eğitimde başlıca dezavantaj olarak gördükleri noktalar, derslerin sınıf ortamında anlatılamamasına bağlı öğrenme güçlüğü, performansın düşük olması, dikkatsizlik ve konsantrasyon sorunu, dersi anlatan öğretmen ile birebir iletişim kurulamadığı için etkin olamaması, örgün eğitim gibi sosyal bir ortamın sağlanamaması olduğu belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğunun daha önce bir uzaktan eğitime katılmadığı göz önüne alınacak olursa; uzaktan eğitimin yüz yüze derslere göre neden daha yararlı olduğu/olmadığı tartışmaya açık bir konu olabilir. Yapılan çalışmada, öğrenci sayısının yetersiz olması gibi sınırlılıklar nedeni ile, bulgular tüm öğrencilere genellenemez. Bu çalışmanın devamı olarak, uzaktan eğitimin yeterli sayıda hemşirelik öğrencisini içeren, iki farklı eğitim programı arasındaki avantaj ve dezavantajların değerlendirildiği, karşılaşılan sıkıntılar ve hemşirelik mesleği için uygun bir yöntem olup olmadığını hedefleyen çalışmalar analiz edilebilir.

KAYNAKLAR

- Alkan C. [Structure and Mechanism of Distance Education]. *Uzaktan Eğitim Dergisi* Kış 1998;5:10.
- Liang A, McQueen RJ. Computer assisted adult interactive learning in a multicultural environment. *Adult Learning* 1999;11(1):26-9.
- Bay Ö, Tüzün H. [As web-based course content transfer in higher education institutions- I]. *Politeknik Dergisi* 2002;5(1):13-22.
- Shih TK. A survey of distance education challenges and technologies. *Int J Dist Educ Tech* 2003;1(1):1-21.
- Eşgi N. [Printed materials web-based instruction and student achievement effects of face to face teaching]. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2006;4(4):459-73.
- Karataş S, Üstündağ M. [Gazi University Distance Education Students' internet-based distance education program the relationship between demographic characteristics and satisfaction]. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2008;5(2):62-73.
- Demiray U. [An Application of the Distance Education as Being Contemporary Educational Model]. *Jandarma Dergisi* 1999;85: 46-52.
- Kaya Z. [Distance Education]. Ankara: PegemA Yayıncılık, 1.Baskı. 2002. p.63-5.
- Sevindik T, Demirkeser N. Digital mining applications in distance education environments. *Scientific Research and Essays* 2010; 5(21): 3213-21.
- Carr KC. Creating off-campus/distance learning courses for midwifery education. A brief introduction. *J Nurse Midwifery* 1999;44(1): 57-64.
- Holly C. The Case for Distance Education in Nursing. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching* 2009;5(3): 506-10.
- Campbell SH. Online Learning as a tool for professional development. In: Novotny JM, Davis RH, eds. *Distance Education in Nursing*. 2nd ed. New York: Springer Publishing Company; 2006.p.127-39.
- Wells MI. An epidemiologic approach to addressing student attrition in nursing programs. *J Prof Nurs* 2003;19(4):230-6.
- Glossop C. Student nurse attrition: use of an exit-interview procedure to determine students' leaving reasons. *Nurse Educ Today* 2002;22(5):375-86.
- American Association of Colleges of Nursing. *Distance Learning is Changing and Challenging Nursing Education*. Washington, DC: AACN Publications; 2000. p.6.
- Koç Z. [Determination of nursing students opinion related to computer use in nursing education and practice]. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2006;10(2):29-40.
- Fidancıoğlu H, Beydağ KD, Gök Özer F, Kızılkaya M. [University School For Health Sciences Students' Opinions About Internet Using]. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2009; 2(1):3-9.
- Aktay Y. [Global possibilities in education-opportunity equality and emancipatory opportunities in globalizing world]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 2002;2(1):5-9.

19. Borstorff PC, Lowe SK. [Student perceptions and opinions toward e-learning in the college environment]. *Academy of Educational Leadership* 2007; 11(2):3-9.
20. Birkök MC. [Analysis of the sociological concepts of distance education]. *Int J Hum Sci* 2004;1(1):1-9.
21. Isman A. The diffusion of Distance Education in Turkish Higher Education. *ETR&D-Educational Technology Research & Development* 1997;45(2):124-8.
22. Odabaş H. [Internet based distance education and departments of information and records management]. *Türk Kütüphaneciliği* 2003; 17(1):22-36.
23. Toker Gökçe A. [The process of globalization of distance education]. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 2008;11:1-12.
24. Drennan J, Kennedy J, Pisarski A. Factors affecting student attitudes toward flexible online learning in management education. *J Educ Res* 2005;98(6):331-8.